

LIIKENNEVALIOKUNNAN LAUSUNTO 7/1998 vp

Hallituksen esitys raideliikennevastuulaiksi ja laiksi liikennevakuutuslain muuttamisesta

Lakivaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 12 päivänä joulukuuta 1997 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 234/1997 vp raideliikennevastuulaiksi ja laiksi liikennevakuutuslain muuttamisesta ja samalla määrännyt, että liikennevaliokunnan on annettava lakivaliokunnalle asiasta lausuntonsa.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Risto Telaranta, lainsäädäntöjohtaja Mikko Könkkölä ja oikeustieteen kandidaatti Tapio Määttä, oikeusministeriö
- neuvotteleva virkamies Yrjö Mäkelä ja neuvotteleva virkamies Petri Jalasto, liikenneministeriö

- apulaisjohtaja Yrjö Poutiainen, Ratahallintokeskus
- varatuomari Timo Jaakonsalo, VR-Yhtymä
- markkinointipäällikkö Antti Jaatinen, VR Oy
- johtava tutkija Kari Alppivuori, Onnettomuustutkintakeskus
- osastonjohtaja Martti Mikkonen, Liikennevakuutuskeskus
- lainopillinen asiamies Jyrki Nikula, Teollisuus ja työnantajat
- lakimies Hannu Ijäs, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto
- raitieliikenneyksikön johtaja Timo Ketola, metro- ja rakennusyksikön johtaja Seppo Harju ja lakimies Raimo Niippa, Helsingin kaupungin liikennelaitos.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi raideliikennevastuulaki, jota sovellettaisiin raidekulkuneuvon käyttämisestä aiheutuneiden vahinkojen korvaamiseen. Laki koskisi myös raideliikenteeseen käytettävän väylän, raiteen tai laitteen viallisuudesta tai puutteellisesta kunnosta sekä raideliikenteen ohjauksessa tapahtuneesta virheestä johtuvien vahinkojen korvaamista.

Lakia sovellettaisiin kaikenlaiseen raideliikenteeseen. Lain soveltamisalaan kuuluisi nykyisin harjoitettavasta liikenteestä juna-, raitiovaunu- ja metrolinnoitus. Lain nojalla korvattaisiin sekä raideliikenteen harjoittajan kanssa sopimussuhteessa olevalle matkustajalle että ulkopuoliselle aiheutuneet raideliikennevahingot.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Rautatiellä tapahtuneiden vahinkojen korvaamisesta säädetään rautatien käytöstä johtuvan vahingon vastuusta vuonna 1898 annetussa laissa (rautatievastuulaki). Uudistustyön lähtökohtana liikkeelle loukkaantuneen oikeudellisen aseman erilaisuus verrattuna liikenneonnettomuudessa loukkaantuneen asemaan. Muissa liikennemuodoissa vahingonkorvausvastuu on nykyisin lähtökohtaisesti huolimattomuudesta riippumatonta ankaraa vastuuta.

Liikennevaliokunta pitää esitystä hyvin valmisteltuna ja tärkeänä sitä, että omistajan vastuu on tarkasti määritelty. Lakiehdotuksen 3 §:n 1 momentin mukaan raideliikenteen harjoittaja on velvollinen korvaamaan vahingon, joka on aiheutunut raidekulkuneuvon käyttämisestä liikenteeseen. Raideliikenteen harjoittajalla tarkoitetaan 2 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan paitsi raidekulkuneuvon käyttöoikeuden haltijaa, myös kulkuneuvon omistajaa. Omistajan vastuu on pääsääntöisesti ankaraa, ja se on voimassa silloinkin, kun omistaja on luovuttanut käyttöoikeuden toiselle. Se, ketä on pidettävä omistajana, määräytyy siviilioikeudellisten perusteiden mukaan. Näin vastuu voidaan ulottaa selkeämmin myös Suomen alueella liikkuvaan ulkomaalaiseen kalustoon. Liikennevaliokunta pitää erityisen tärkeänä raidevastuuvahingon kärsineen aseman suojaamista niin, että kaikissa tilanteissa on olemassa maksukykyinen vahingonkorvausvelvollinen.

Liikennevaliokunta huomauttaa, että vaunukaluston omistajalle vastuun merkitys ei liene todellisuudessa merkittävä. Ensinnäkin omistajan ankara vastuu on voimassa vain vahingon kärsineeseen nähden. Jos vaunun omistajalla ei ole tuottamusta, korvauksista vastaa yleensä viime kädessä joku muu taho, sillä eri vastuutahojen keskinäinen vastuu ratkaistaan yleisten va-

hinginkorvausoikeudellisten periaatteiden mukaan.

Ehdotuksen myötävaikutussäännökset on laadittu samansisältöisiksi kuin liikennevakuutuslain vastaavat säännökset. Jos raideliikenteessä henkilövahinkoa kärsinyt on itse tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta myötävaikuttanut vahingon syntymiseen, korvausta suoritetaisiin ainoastaan siltä osin, kuin muut olosuhteet ovat vaikuttaneet siihen. Tyypillinen esimerkki törkeästä huolimattomuudesta on poistuminen liikkuvasta junasta tai liikkuvaan junaan nouseminen. Liikennevaliokunta esittää, että lakivaliokunta selvittää, onko mahdollista raideliikennevastuulain 7 §:ssä tai lain perusteissa täsmentää myötävaikutuksen huomioon ottamista henkilövahinkojen osalta.

Liikennevaliokunta vielä toteaa, että 1. lakiehdotusta raideliikennevastuulaista tulisi selvittää. Lakiehdotuksen 2 § 1 momentin 2 kohdan mukaan raideliikenteen harjoittajalla tarkoitetaan a) raidekulkuneuvon omistajaa, b) haltijaa ja c) sitä, joka käyttää raidekulkuneuvoa liikenteeseen. Lakiehdotuksen perusteluissa ei käsitellä sitä, ketä on pidettävä raidekulkuneuvon haltijana tai käyttäjänä. Lakitekstin perusteella näyttäisi kuitenkin selvältä se, että liikenteeseen asettajaa voitaisiin pitää haltijana ja, silloin kun liikenteeseen asettaja huolehtii kuljetuksesta, myös käyttäjänä. Jos liikenteeseen asettaja on vuokrannut laitteen edelleen, liikenteeseen asettaja olisi haltija ja vuokralle ottaja käyttäjä. Vaunukaluston luovutusketju voi olla pitempikin. Liikennevaliokunnan käsityksen mukaan olennaista on, että vaunun turvallisuudesta vastaavat tahot ovat 2 § 1 momentin 2 kohdan mukaan vastuun piirissä.

Lakiehdotuksen 3 §:n 2 momentissa on säännös tapausta varten, jossa raidekulkuneuvon omistaja on luovuttanut toiselle oikeuden käyttää raidekulkuneuvoa. Tällöin ehdotuksen mukaan omistaja ja käyttöoikeuden haltija vastaavat yhteisvastuullisesti raidekulkuneuvon raideliikenteen käyttämisestä aiheutuneesta vahingosta. Raideliikennevastuulakiehdotuksen 3 §:n 2 momentissa poiketaan määritelmäsäännöksen

2 §:n 1 momentin 2 kohdan terminologiasta. Liikennevaliokunnan käsityksen mukaan kysymystä voisi selventää, jos 3 §:n 2 momentti olisi yhdenmukainen 2 §:n 2 momentin määritelmäsäännöksen kanssa, niin että termi ”haltija” esiintyisi myös varsinaisessa vastuusäännöksessä. Liikennevaliokunta esittääkin, että 3 §:n 2 momenttia tarkistettaisiin.

Lausunto

Lausuntonaan liikennevaliokunta kunnioittavasti esittää,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muutoin sellaisenaan paitsi 3 § muutettuna (Valiokunnan muutosehdotus)

että hallituksen esitykseen sisältyvä 2. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana

että lakivaliokunta mietintöönsä laatiesaan muutoinkin ottaa huomioon, mitä tässä lausunnossa on esitetty.

Valiokunnan muutosehdotus

3 §

Korvausvelvollisuus

(1 mom. kuten HE)

Jos raidekulkuneuvon omistaja on luovuttanut toiselle oikeuden käyttää raidekulkuneuvoa, omistaja, *haltija ja se, joka on käyttänyt raidekulkuneuvoa raideliikenteeseen*, vastaavat yhteisvastuullisesti 1 momentissa tarkoitettusta vahingosta.

(3 mom. kuten HE)

Helsingissä 20 päivänä maaliskuuta 1998

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pauli Saapunki /kesk
 vpj. Esko-Juhani Tennilä /va-r
 jäs. Klaus Bremer /r
 Tarja Filatov /sd
 Seppo Kanerva /kok
 Suvi Lindén /kok
 Kari Myllyniemi /kesk
 Raimo Mähönen /sd

Tero Mölsä /kesk
 Reino Ojala /sd
 Tuija Maaret Pykäläinen /vihr
 Pekka Saarnio /vas
 Helena Vartiainen /sd
 Raimo Vistbacka /ps
 vjäs. Tauno Pehkonen /skl.

